

MANAGEMENTUL EXPOZIȚIONAL CA PARTE A MANAGEMENTULUI ACADEMIC: SINTEZA UNEI EXPERIENȚE

CZU: 005:061.4:008:001.891

DOI: <https://doi.org/10.52673/18570461.22.4-67.01>Doctor habilitat în istorie, doctor habilitat în studiul artelor **Liliana CONDRATICOVA**E-mail: condraticova.asm@gmail.comORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8735-3364>

Academia de Științe a Moldovei

EXHIBITION MANAGEMENT AS PART OF THE ACADEMIC MANAGEMENT: SYNTHESIS OF AN EXPERIENCE

Summary. The exhibitions held at the Academy of Sciences of Moldova or in partnership with AȘM between years 2019–2022, have become a marker of the activity and appreciation of researchers, teachers, museographers. This article examines the retrospective of national or international exhibitions, classified according to the content and participants in scientific and innovation exhibitions, thematic and anniversary exhibitions (dedicated to certain events or personalities), scientific book exhibitions, photography, plastic art. The pandemic marked the activity planners and numerous exhibitions were organized online. However, this did not reduce their significance. The role of exhibitions is indisputable, so the Academy of Sciences of Moldova has carried out multiple large-scale events, emphasizing the scientific, innovative and artistic achievements of the community.

Keywords: exhibition, Academy of Sciences of Moldova, research, innovation, young people, academic book, plastic art, photography, retrospective, scientific achievements.

Rezumat. Expozițiile desfășurate la Academia de Științe a Moldovei sau în parteneriat cu AȘM în perioada 2019–2022, au devenit un marker al activității și aprecierii cercetătorilor, cadrelor didactice, muzeografilor. În articolul de față este realizată o retrospectivă a expozițiilor naționale și internaționale, clasificate în funcție de conținut și participanți în expoziții științifice și de inovare, tematice și aniversare (consacrate unor anumite evenimente sau personalități), expoziții de carte științifică, de fotografie și de artă plastică. Pandemia a influențat agendele de activitate și mai multe expoziții au fost organizate în format online. Aceasta n-a redus însă din semnificația lor. Rolul expozițiilor este incontestabil, astfel că Academia de Științe a Moldovei a organizat mai multe evenimente de anvergură, punând accent pe realizările științifice, inovaționale, artistice ale comunității.

Cuvinte-cheie: expoziție, Academia de Științe a Moldovei, cercetare, inovare, tineri, carte academică, artă plastică, fotografie, retrospectivă, realizări științifice.

INTRODUCERE

„Prezentare organizată, publică a unor obiecte selecționate, pentru a pune în lumină specificul unei activități, realizările unui artist sau în scop instructiv” – această este definiția laconică, conform DEX-ului, a termenului „expoziție”, folosit pentru prima dată în legătură cu Expoziția Industrială franceză din 1844 și marcat în continuare de un șir de evenimente notorii în palmaresul domeniului: prima expoziție universală (Marea Expoziție a Lucrărilor de Industrie a tuturor națiunilor/*The Great Exhibition of the Works of Industry of all Nations*), care a avut loc între 1 mai și 15 octombrie 1851 și a fost cea dintâi expoziție a culturii și industriei (de la care își trag începuturile renumitele Expoziții Mondiale – World Expo, desfășurate o dată la cinci ani și adresate tuturor națiunilor); prima expoziție a pictorilor impresionisti din 1874, la Paris;

prima Expoziție a Basarabiei (cunoscută ca Expoziția Generală și târgul de mostre) deschisă pe 8 octombrie 1925 la Chișinău, în prezența regelui Ferdinand, reginei Maria, primului ministru I. Brătianu ș.a.

Tradiția expozițiilor în domeniul cercetării-inovării s-a statornicit la Academia de Științe a Moldovei în primii ani de la fondare, ea punctând schimbările din societate, reformele instituționale ș.a., dar rămânând fidelă esenței sale originare – de a aduce la cunoștința societății produsul științific de calitate care adaugă performanță domeniului. În timp, după declararea independenței, expozițiile au devenit un factor de consolidare, de impulsione și de mediatizare a fenomenului științific, unificator ca mesaj umanist – de a servi cauzei păcii și a progresului. Reforma AȘM, care a demarat în 2004, prin adoptarea Codului pentru știință și inovare, și a repositionat raporturile știință-societate, a creat un cadru propice pentru a pune în valoare,

prin intermediul expozițiilor, contribuția comunității științifice moldovenești la dezvoltarea societății bazate pe cunoaștere, aprofundarea și extinderea cercetărilor fundamentale, informatizarea științei și a societății, modernizarea învățământului superior, stabilirea de noi contacte bilaterale și multilaterale, asocierea la programele comunitare ale Uniunii Europene etc.

Studiul de față prezintă o sinteză retrospectivă a expozițiilor desfășurate sub egida AȘM în perioada 2019–2022, asemenea evenimente devenind un marker al activității cercetătorilor, cadrelor didactice, dar și o modalitate de a face cunoscute publicului larg rezultatele investigațiilor științifice.

În funcție de mesajul și participanții la expoziții, le clasificăm în expoziții științifice și de inovare, tematice și aniversare (consacrate unor anumite evenimente sau personalități), expoziții de carte științifică, de fotografii, de artă plastică. Pandemia din anii 2020–2022 a intervenit brutal în agendele de activitate instituțională, astfel că mai multe expoziții s-au desfășurat în exclusivitate în format online.

CERCETARE ȘI INOVARE

29 noiembrie 2022. AȘM, în parteneriat cu Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, Ministerul Sănătății, Institutul Mamei și Copilului, Asociația Chirurgilor Pediatri din Republica Moldova a organizat conferința științifică cu participare internațională, prilejuită de aniversarea a 65-a a Chirurgiei pediatrie (1957) și 20 de ani de la fondarea Centrului Național științifico-practic de Chirurgie Pediatrică „Academician Natalia Gheorghiu” (2002). Personalitatea marelui medic, acad. Natalia Gheorghiu, deschizător de drumuri în chirurgia pediatrică, a fost evocată printr-o expoziție de fotografii din colecții private și din fondurile Muzeului de Istorie a Orașului Chișinău.

22 noiembrie 2022. Expoziția cu genericul „Medicii pentru pace” [1] a fost organizată de Academia de Științe și USMF „Nicolae Testemițanu” în contextul conferinței științifice internaționale „George Emil Palade – Părintele biologiei celulare moderne” de pe agenda comună a celor două academii – Academia de Științe a Moldovei și Academia Română. Expoziția „Medicii pentru pace” a pus în valoare cercetările efectuate în perioada 2020–2022 în Institutul Național de Cercetare în Medicină și Sănătate; catedra de Biologie moleculară și genetică medicală; Laboratorul de inginerie tisulară și culturi celulare; Laboratorul de gastroenterologie; Laboratorul de infecții intraspitalicești; Disciplina de geriatrie și medicină a muncii; catedra de Stomatologie terapeutică; Facultatea Medicină nr. 1. Și-au prezentat realizările ce au conexiune cu domeniul medicinei cercetătorii științifici de la Institutul de Fiziologie și Sanocreatologie, Universitatea Tehnică a Moldovei, Institutul de Fizică Aplicată, Institutul Mamei și Copilului, Institutul de Neurologie și Neurochirurgie „Diomid Gherman” ș.a. În cadrul expoziției au fost incluse desenele copiilor de la școlile de artă plastică, participanți la Concursul național organizat de USMF, cu genericul „Medicul – prin ochii unui copil”.

10 noiembrie 2022. De Ziua Internațională a Științei pentru Pace și Dezvoltare, Academia de Științe a Moldovei s-a transformat într-un autentic centru expozițional prin multitudinea de mostre originale expuse [2], cercetătorii prezentându-și rezultatele pe domeniile lor de competență, obținute în anii 2020–2022 în cadrul mai multor proiecte de cercetare. Expoziția națională „Știința pentru pace și dezvoltare: creativitate, experiență, perspective” a reunit participanți de la institute de cercetare, universități, agenții, muzee, dornici de a comunica despre realizările sale în formatul tradițional, „pe viu”, posibilitate care le-a lipsit în anii pandemici, când activitatea de mediatizare s-a desfășurat

Imagini de la Ziua Internațională a Științei pentru Pace și Dezvoltare. AȘM, 10 noiembrie 2022.

șurat preponderent în mediul virtual. Secția Științe ale Vieții (domeniul agricultură, biologie și mediu, domeniul medicină), Secția Științe Exacte și Inginerești, Secția Științe Sociale, Economice, Umanistice și Arte, precum și Secția Management academic și relații externe, au depus eforturi consolidate pentru buna organizare și desfășurare a expoziției. Rezultatele și produsele și-au demonstrat cercetătorii de la Grădina Botanică Națională (Institut) „A. Ciubotaru”, Institutul de Genetică, Fiziologie și Protecție a Plantelor, Institutul de Fitotehnie „Porumbeni”, Institutul de Zoologie, Institutul de Ecologie și Geografie, Institutul de Microbiologie și Biotehnologie, Institutul Științifico-Practic de Biotehnologii în Zootehnie și Medicină Veterinară, Institutul Științifico-Practic de Horticultură și Tehnologii Alimentare, Institutul de Cercetări pentru Culturile de Câmp „Selecția” din Bălți, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, Agenția Națională pentru Sănătate Publică, Institutul de Ftiziopneumologie „Chiril Draganiuc”, Institutul Mamei și Copilului, Institutul de Neurologie și Neurochirurgie „Diomid Gherman”, Institutul de Matematică și Informatică „Vladimir Andrunachievici”, Institutul de Chimie, Institutul de Fizică Aplicată, Institutul de Energetică, Universitatea Tehnică a Moldovei, Institutul de Inginerie Electronică și Nanotehnologii „D. Ghițu”, Institutul de Geologie și Seismologie, Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale, Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, Institutul Patrimoniului Cultural, Institutul de Filologie Română „B.P. Hasdeu”, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, Institutul Național de Cercetări Economice, Academia de Studii Economice din Moldova, Muzeul Național de Istorie a Moldovei, Biblioteca Științifică (Institut) „A. Lupan”, Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare, Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare, Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală, precum și organizații ce au beneficiat de proiecte de inovare și transfer tehnologic. Biblioteca Științifică (Institut) „A. Lupan” a prezentat biobibliografiile membrilor titulari și membrilor corespondenți ai AȘM. Din fondurile Sălii de lectură a AȘM a fost expusă publicului larg revista „AKADEMOS” și alte publicații ale comunității științifice din ultimii ani. Un stand aparte a inserat publicațiile semnate de laureați ai premiilor AȘM, ediția 2022.

În contextul războiului ruso-ucrainean, Ziua Internațională a Științei pentru Pace și Dezvoltare a căpătat și un puternic mesaj de solidaritate în numele progresului și împotriva agresiunii militare masive a Rusiei desfășurate pe teritoriul unui stat suveran.

Pentru un cercetător, tânăr sau deja experimentat, are o deosebită importanță aprecierea și recunoașterea performanțelor sale de către societate, care în mare parte, în condițiile subfinanțării crase, a infrastructurii depășite, moral învechite sunt făcute pe cont propriu. Rămânem optimiști că aparatele de purificare a apei sau sistemul de dezinfectare a mediului ambiant, elaborate de cercetătorii de la Institutul de Fizică Aplicată, suporturile didactice și manualele interactive prezentate de cercetătorii de la Institutul de Matematică și Informatică „Vladimir Andrunachievici” și UPS „Ion Creangă” din Chișinău, precum și realizările inovative în domeniul sănătății, securității alimentare, calității apei, economiei și demografiei, agriculturii durabile, științelor fundamentale, ingineriei, patrimoniului cultural ș.a., vor beneficia de o largă implementare, iar cercetătorii vor fi susținuți și motivați de stat, de mediul de afaceri, de societate pentru a-și continua explorările. În ședința din 22 decembrie, de totalizare a anului științific 2022, participanților la expozițiile organizate de AȘM li s-au acordat un șir de distincții academice în semn de înaltă apreciere pentru activitate prodigioasă și rezultatele științifice obținute [3].

21 septembrie 2022. Expoziția internațională EXCELENT IDEA – 2022, una de pionierat, vernisată la Academia de Studii Economice a Moldovei de Ziua Internațională a Păcii, a readus creativitatea și inovația în prim-plan, dar și perpetua pledoarie pentru pace [7]. Scopul expoziției a fost informarea societății despre noutatea, importanța și beneficiile creativității și inovațiilor la nivel național și internațional; contribuțiile la dezvoltarea științei și inovării; stimularea implicării tinerilor în activități de cercetare; creșterea calității vieții; motivarea creativității pe tot parcursul vieții; crearea oportunităților de aplicare a ideilor noi. Expoziția a fost organizată sub egida parteneriatului format între Academia de Studii Economice a Moldovei, Academia de Științe a Moldovei, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. Prima ediție a expoziției EXCELENT IDEA – 2022 a inclus inovațiile și realizările echipelor de cercetare conduse de acad. Eva Gudumac, acad. Aurelian Gulea, acad. Ion Toderaș, regretatul acad. Gheorghe Țibîrnă, m. c. Viorel Prisacari. Au fost prezenți cercetători științifici de la Institutul de Zoologie, Institutul de Genetică, Fiziologie și Protecție a Plantelor, Institutul de Fiziologie și Sanocreatologie.

Mai mulți participanți au fost menționați cu diplome și medalii pentru inovațiile și realizările relevante în domeniile lor de activitate, această expoziție promițând a fi o investiție temeinică în colaborarea dintre mediul academic, universitar și cel de afaceri. În context, AȘM a instituit „Premiul pentru tineri cercetători” și „Premiul pentru seniori”.

17–20 noiembrie 2021. Cea de-a XVII-a ediție a Expoziției Internaționale Specializate „INFOINVENT” a avut loc în format online [5], dar ca și expozițiile precedente de inventică, tehnologie și creativitate s-a adresat în egală măsură comunități științifice și mediului de afaceri. Organizată de Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală (AGEPI), în parteneriat cu Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare și Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare ea a prezentat lucrări pe următoarele domenii: invenții și soiuri de plante, design industrial; proiecte de cercetare și inovare; creația tinerilor; produse și servicii inovative; industrii creative. Juriul Expoziției „INFOINVENT”, condus de m. c., vicepreședinte al AȘM Svetlana Cojocar, a desemnat exponatele câștigătoare, autorii fiind premiați în cadrul ceremoniei din 19 noiembrie. Premiul Guvernului Republicii Moldova „Inventator remarcabil” a fost acordat academicianului Gheorghe Țibîrnă, oncolog și medic chirurg, USMF „Nicolae Testemițanu” [6].

Premiul AȘM „Cea mai bună creație a tinerilor”, a evidențiat trei lucrări: „Electromobil pentru persoane cu dizabilități” (Mircea Zubcu, Valeriu Podborschi, UTM); „Procedeu de cultivare a levurilor *Rhodotorula gracilis*” (Alina Beșliu, Nadejda Efremova, Agafia Usatii, Institutul de Microbiologie și Biotehnologie); „Noi materiale cu proprietăți fonoabsorbante obținute din lână de oaie” (Simona Ioana Borlea (Mureșan), Ancuța-Elena Tiuc, Ovidiu Nemeș, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, România).

20–23 noiembrie 2019. Cea de-a XVI-a ediție a Expoziției Internaționale Specializate „INFOINVENT-2019”, jurizată de o echipă de experți în frunte cu acad. Ion Tighineanu, președinte al AȘM, s-a încheiat, tradițional, cu desemnarea laureaților. Premiul Guvernului Republicii Moldova „Inventator remarcabil” a fost conferit pentru ciclul de invenții din domeniul medicinei veterinare lui Nicolae Eremia (Universitatea Agrară de Stat din Moldova). Premiul AȘM „Cea mai bună creație a tinerilor” a fost acordat Irinei Grumeza (Institutul Științifico-Practic de Horticultură și Tehnologii Alimentare), pentru procedeul de obținere a semifabricatelor din carne tocată. Premiul AGEPI pentru „Cea mai reprezentativă participare la expoziție” a fost conferit Universității de Stat din Moldova și Institutului Național de Cercetare-Dezvoltare în Construcții, Urbanism și Dezvoltare Teritorială Durabilă Urbană (România). Secretarul științific al Secției științe sociale, economice, umanistice și arte a AȘM dr. Natalia Procop și membrii echipei sale Valentina Negru, Marin Cercașin, Livia Sirbu s-au învrednicit de Premiul ANCD și Medalia

de bronz pentru lucrarea *Terminologia vestimentară din Moldova. Dicționarul ilustrat român-englez*, editată în 2019.

11 noiembrie 2019. Prima ediție a expoziției „Noi, tineretul inventiv și creator”, lansată în această zi, s-a dovedit a fi exact așa precum a fost gândită de organizatori – o platformă eficientă de vizibilitate pentru tinerii cercetători din mai multe instituții din sfera cercetării și inovării [4]. Expoziția tinerilor a venit și cu un mesaj pentru mentorii care i-au ghidat și continuă să-i îndrume la realizarea tezelor de masterat, doctorat, la elaborarea noilor produse, softuri, publicații. Expoziția a fost vizitată de membri ai Academiei și cercetători științifici, de reprezentanții agențiilor și instituțiilor, precum și de reprezentanții ambasadelor acreditate în Republica Moldova. În Sala Aurie a AȘM a fost vernisată expoziția personală a artistului plastic Natalia Procop. La prima ediție a expoziției tinerilor organizate în cadrul Academiei de Științe, care au răspuns provocării de a sărbători Ziua Științei, unind eforturile și realizările profesorilor notorii și ale discipolilor săi, au participat cercetători de la Institutul de Matematică și Informatică „Vladimir Andrunachievici”, Institutul de Chimie, Institutul de Energetică, Institutul de Inginerie Electronică și Nanotehnologii „D. Ghițu”, Institutul de Zoologie, Institutul de Microbiologie, Institutul de Fiziologie și Sanocreatologie, Institutul de Ecologie și Geografie, Institutul de Genetică, Fiziologie și Protecție a Plantelor, IMSP Institutul Oncologic, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu”, Grădina Botanică „A. Ciubotaru” (Institut), Centrul Național de Studiu și Testare a Materialelor și Departamentul Fizică a Facultății Electronice și Telecomunicații a Universității Tehnice a Moldovei, Departamentul Alimentație și Nutriție, Departamentul Oenologie și Chimie a Facultății Tehnologii Alimentelor a Universității Tehnice a Moldovei.

SUB SEMNUL INTEGRĂRII EUROPENE

30 septembrie 2022. „Noaptea Cercetătorilor Europeni”, ediția a IX-a [8, pp. 15-16], a fost desfășurată în cadrul proiectului „GreenSCI – Știința verde pentru o societate sănătoasă”, program al Uniunii Europene pentru cercetare și inovare Orizont Europa. Celebrarea științei a avut loc, la Chișinău, în parcul UTM (str. Studenților) [9] și, în premieră, la Bălți, în scuarul Universității de Stat „Alecu Russo” (str. Pușkin) [10]. Modul atractiv de a explora lumea a fost un algoritm bine gândit pentru promovarea științei și prezentarea rezultatelor cercetărilor pe înțelesul copiilor, tinerilor și adulților.

Evenimentul a fost deschis oficial de dr. Anatolie Topală, ministru al Educației și Cercetării, dr. hab., prof. univ. Viorel Bostan, rector al UTM, acad. Ion Tighineanu, președinte al AȘM, dr. Igor Cojocaru, director „InfoGrup” și dr. Natalia Gașițoi, rector al USARB, care au mulțumit factorilor de decizie europeni pentru sprijinul acordat Republicii Moldova, au prezentat oportunitățile programului UE pentru cercetare și inovare Orizont Europa, au îndemnat tinerii să facă cercetare, să urmeze o carieră în domeniul științei. În contextul mesajului ecologist al evenimentului, a avut loc ECO Fashion Show și inaugurată Expoziția-concurs „Creația deschide Universul”.

Un loc aparte a revenit expoziției organizațiilor din domeniile cercetării și inovării, care și-au prezentat recente realizări științifice: sistemul de dezinfectare a mediului ambiant elaborat de cercetătorii de la Institutul de Fizică Aplicată, instrumentarul pentru digitizarea și transliterarea textelor tipărite în limba română cu caractere chirilice elaborat de Institutul de Matematică și Informatică „V. Andrunachievici”. Au participat cercetătorii de la Institutul de Genetică, Fiziologie și Protecția Plantelor, Institutul de Zoologie, Institutul de Geologie și Seismologie, Institutul de Energetică, Institutul de Microbiologie și Biotehnologie, Institutul Național de Cercetări Economice, Institutul Patrimoniului Cultural, Institutul de Inginerie Electronică și Nanotehnologii „D. Ghițu”, USMF „N. Testemițanu”, UTM, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți.

27 noiembrie 2020. Cea de-a VII-a ediție a evenimentului „Noaptea Cercetătorilor Europeni” a avut drept slogan „Știința pentru societate/Science for Society”, plinuindu-se pe acțiunile desfășurate de consorțiul UTM, AȘM și Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale [11, pp. 9-10]. Academia de Științe a avut un angajament aparte, realizând un șir de filme

(producător dr. Mariana Cocieru) consacrate rezultatelor obținute de organizațiile din domeniile cercetării și inovării, implicării tinerilor în cercetare, axate pe ideea științei deschise ca una dintre prioritățile strategice ale Comisiei Europene [12]. Universitățile și institutele au pregătit expoziții virtuale (aflându-ne pe timp de pandemie), iar mai multe realizări ale cercetătorilor au fost expuse la sediile organizațiilor din domeniile cercetării și în parcul UTM din sectorul Râșcani. „Noaptea Cercetătorilor Europeni” (edițiile 2020 și 2022) a demonstrat deschiderea și capacitatea cercetătorilor moldoveni de a se ralia unor domenii performante, de a face față provocărilor esențiale cu care se confruntă societatea de astăzi.

18 mai 2019. Cahulul a fost gazda Zilelor Europei, eveniment care a adunat reprezentanți ai ambasadelor țărilor-membre ale Uniunii Europene, ai instituțiilor de cercetare și de învățământ, oameni de afaceri din Chișinău, Cahul și din alte localități care cooperează în cadrul Parteneriatului Estic. În anul 2019 s-au marcat zece ani de la constituirea Parteneriatului Estic, cinci ani de la semnarea Acordului de Asociere și cinci ani de la liberalizarea regimului de vize. La deschiderea evenimentului dedicat Zilelor Europei, Peter Michalko, șeful delegației Uniunii Europene în Republica Moldova, a subliniat că UE este și fi un partener deschis pentru Republica Moldova și cetățenii ei [13]. Academia a venit cu un set de monografii, culegeri și reviste de profil pentru care au manifestat interes mai ales tinerii care își fac studiile la instituțiile de învățământ din Cahul – Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu”, Colegiul de Medicină din Cahul, Colegiul Industrial-Pedagogic din Cahul.

11 mai 2019. Grădina Publică „Ștefan cel Mare și Sfânt” din Chișinău a devenit pentru o zi „Orășelul European 2019”. Șeful delegației Uniunii Europene Peter Michalko a menționat că manifestarea organi-

ZILELE EUROPEI, Chișinău, 11 mai 2019; ZILELE EUROPEI, Cahul, 18 mai 2019.

zată de delegația UE oferă posibilități „de a vedea ce este Europa, care sunt valorile pe care ea este bazată și care sunt perspectivele cooperării noastre, rezultatele oferite de relațiile noastre, foarte înalte pe care le avem între Uniunea Europeană și Republica Moldova” [14]. AȘM a răspuns invitației de a celebra Ziua Europei prin prezentarea proiectelor europene implementate în țara noastră, cu un impact deosebit pentru dezvoltarea economiei, științei și culturii. Expoziția organizată de AȘM a informat despre proiectele naționale și internaționale care vor avea aplicabilitate pe termen lung: proiectul DANUBIUS PP-Horizon 2020 și proiectul ELEDAN în cadrul Strategiei Dunărene (DSPF), coordonat de m. c. Elena Zubcov; proiectul SPINTECH coordonat de acad. Anatolii Sidorenko; elaborarea, sub conducerea acad. Ion Tighineanu, a primului material anorganic care manifestă simultan proprietăți hidrofile și hidrofobe, denumit *Aerogalnit*, constituit din elemente tetrapodice cu cavități și pereți ultra-subțiri, dar și proiecte editoriale de succes.

SALVGARDAREA ȘI PROMOVAREA PATRIMONIULUI CULTURAL NAȚIONAL

Prin organizarea unui șir de evenimente, conferințe și expoziții, AȘM și-a exprimat ferma poziție în problema salvărdării și promovării patrimoniului cultural național. Mai multe expoziții Academia le-a realizat în parteneriat cu experți și cercetători din alte instituții.

22 martie 2022. În Sala panoramică a Muzeului de Istorie a Orașului Chișinău a avut loc masa rotundă „Prezentul și perspectivele patrimoniului cultural”, organizată de Școala Doctorală „Științe umaniste” a USM, Muzeul de Istorie a Orașului Chișinău, Secția Științe Sociale, Economice, Umanistice și Arte a AȘM, Centrul Mitropolitan de Cercetări Științifice

AȘM, partener al expoziției „Orasele Unirii”. Alba Iulia, 3–5 octombrie 2019.

T.A.B.O.R. (Iași), Institutul de Etnologie al Academiei Naționale de Științe a Ucrainei (Lvov), Institutul European pentru Cercetări Multidisciplinare (Buzău, România), Consiliul Internațional al Muzeelor din Moldova (ICOM). În cadrul evenimentului a fost deschisă expoziția „Monumentele memoriei”, ce a cuprins documente și fotografii de epocă ale clădirilor de patrimoniu din Republica Moldova, România și Ucraina din arhiva Muzeul Istoriei Orașului Chișinău, www.old.chisinau [15]. Masa rotundă și expoziția au avut ca scop sensibilizarea societății și a factorilor de decizie cu privire la destinul monumentelor de patrimoniu pe timp de război, dar și în urma calamităților naturale.

25 iunie 2021. O serie de evenimente au fost dedicate aniversării a 175-a de la nașterea primarului Carol Schmidt și aniversării a 190-a de la nașterea arhitectului Alexandru Bernardazzi [16], printre care masa rotundă și filmul cu același generic, „Alexandru Bernardazzi – contribuții la estetica orașului Chișinău”. Muzeul Național de Artă al Moldovei a vernisat expoziția tematică „Un tandem remarcabil: primarul Carol Schmidt și arhitectul Alexandru Bernardazzi”, coordonată de m. c. Mariana Șlapac și dr. Alla Ceastina (Program de Stat „Cultura promovării imaginii orașelor Republicii Moldova prin intermediul artei și mitopoeticii”) [17].

23 aprilie 2021. În cadrul aceluiași program de stat, la Muzeul Orașului Chișinău a fost inaugurată expoziția de fotografii dedicată Zilei internaționale a monumentelor și a siturilor arheologice (marcată pe 18 aprilie) și prezentată prelegerea „Deschidem larg ușile spre cunoaștere. Pentru a nu lăsa loc indiferenței” (dr. hab. Liliiana Condraticova) [19]. Evenimentul a fost organizat de Secția Științe Sociale, Economice, Umaniste și Arte a AȘM, Centrul de Cercetări Umaniste al USM, Muzeul de Istorie a Orașului Chișinău, Direcția Culturală a Primăriei Municipiului Chișinău.

Sala de lectură a AȘM, gazdă a expozițiilor de carte academică.

11 februarie 2021. Conferință științifică internațională „Patrimoniul de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine”, desfășurată în contextul Zilei Internaționale a femeilor cu activități în domeniul științei (organizatori Academia de Științe a Moldovei, Universitatea de Stat din Moldova, Centrul Mitropolitan de Cercetări T.A.B.O.R. (Iași, România), Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Primăria orașului Buzău (România), Institutul European pentru Cercetări Multidisciplinare, Buzău și Institutul de Etnologie al Academiei Naționale de Științe a Ucrainei (Lvov, Ucraina)) [20], a avut parte de expoziții virtuale de artă plastică „Vis și realitate în viziunea artiștilor plastici din Republica Moldova” (realizatori dr. Natalia Procop, Tatiana Bujorean) și o expoziție virtuală de fotografie „Femeia în cercetare” (realizator dr. hab. Liliana Condraticova). A fost inițiată astfel tradiția unor conferințe științifice internaționale dedicate femeilor care au ales să facă carieră în știință. Lucrările conferinței au continuat la 12 februarie 2021, când AȘM, USM, în parteneriat cu Direcția Cultură a Primăriei Municipiului Chișinău și Muzeul de Istorie a Orașului Chișinău, au organizat expoziția de fotografii „Pe treptele vieții” (scări, trepte, baluștri din Chișinău) și prelegerea publică susținută de dr. hab. Liliana Condraticova în cadrul Programului de Stat „Cultura promovării imaginii orașelor din Republica Moldova prin intermediul artei și mitopoeticii” (director de proiect dr. hab. Aliona Grati) [21].

3 august 2020. Secția Științe Sociale, Economice, Umanistice și Arte a AȘM, în colaborare cu Universitatea de Stat „Dimitrie Cantemir”, Direcția Cultură a Primăriei Municipiului Chișinău, Muzeul de Istorie a Orașului Chișinău, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Teatrul Național de Operă și Balet „Maria Bieșu”, Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale, a organizat evenimentul „Maria Bieșu – 85 de ani de la naștere”, care a inclus expoziții tematice cu fotografii inedite din viața și creația interpretei, expoziție de carte și discuri ale artistei [22].

25 septembrie 2019. Masa rotundă „Patrimoniul cultural al Republicii Moldova – QUO VADIS?” a fost organizată de Secția Științe Sociale, Economice, Umanistice și Arte a AȘM în cadrul Conferinței științifice internaționale „Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine”, aflată la prima ediție și dedicată Zilelor Europene ale Patrimoniului [23]. În cadrul evenimentului, dr. Daniel Dumitran (Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia) a vernisat expoziția cu genericul „Orașele Unirii – orașe ale memoriei”, care a luat calea spre Alba Iulia, unde a fost inaugurată pe 5 octombrie 2019, fiind editat și catalogul acestei expoziții [24].

În anii 2022–2019, mai multe expoziții de carte academică au fost consacrate aniversării personalităților notorii, membri ai AȘM, Zilei AȘM (12 iunie), Sărbătorii Naționale Limba Noastră cea Română (31 august), Zilei Internaționale a Științei pentru Pace și Dezvoltare (10 noiembrie). Ele au fost organizate de AȘM și Biblioteca Științifică (Institut) „A. Lupan”.

31 august 2022. În onoarea acad. Mihai Cimpoi, care a pășit în tagma octogenarilor, la AȘM a fost vernisată o expoziție de carte, realizată de Biblioteca Științifică (Institut) „Andrei Lupan”.

6 iulie 2022. Sub egida Institutului de Istorie, în colaborare cu Biblioteca Științifică (Institut) „Andrei Lupan”, a avut loc lansarea volumului *Societatea medievală și modernă a românilor. În onoarea lui Demir Dragnev la 85 de ani* (București-Brăila: Editura ISTROS a Muzeului Brăilei „Carol I”, 2021) și o expoziție de lucrări semnate de m. c. D. Dragnev.

5 iulie 2022. La Institutul de Genetică, Fiziologie și Protecție a Plantelor a fost deschisă o expoziție de lucrări științifice cu prilejul împlinirii vârstei de 90 de ani a acad. Gh. Șișcanu.

12 iunie 2022. O impresionantă expoziție de carte academică, cu genericul „Acad. Andrei Eșanu și dr. Valentina Eșanu. O viață dedicată adevărului istoric” a reflectat rodul muncii de câteva decenii a laboriosului cuplu în domeniul istoriei românilor, culturii și mai ales a orașului Chișinău. Expoziția de carte a fost desfășurată în holul AȘM de Biblioteca Științifică „Andrei Lupan” (Institut), fiind completată de publicațiile din biblioteca personală a acad. Andrei și dr. Valentina Eșanu.

30 august 2019. Cu prilejul ședinței festive consacrate Sărbătorii Naționale „Limba Noastră cea Română”, la AȘM a fost pregătită expoziția de carte și documente foto „Patrimoniul. Limbă. Știință” (organizatori: AȘM, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Științifică „Andrei Lupan” (Institut)). A avut loc o activitate practică ce reflecta digitizarea textelor literare vechi (Secția Științe Exacte și Inginerești a AȘM, Institutul de Matematică și Informatică „Vladimir Andrunachievici”). A fost deschisă Sala de lectură a Academiei de Științe, care pune la dispoziția cititorilor o colecție de cele mai relevante lucrări ale cercetătorilor științifici.

27 iunie 2019. În cadrul sesiunii de lecturi academice consacrate aniversării a 90-a a acad. Alexei Simașchevici și aniversării a 65-a a activității sale științifice, a fost desfășurată o expoziție de carte științifică care a relatat despre fondatorul școlii științifice din Republica Moldova în domeniul materialelor semiconductoare și energiei fotovoltaice, autor al cca 600 de lucrări științifice, printre care cinci monografii și șase manuale.

În perioada 2022–2019, în holarile AȘM au fost prezentate mai multe expoziții de fotografii cu privire la activitatea membrilor AȘM și a comunității științifice, pregătite de Secția management academic și relații externe și Secțiile de Științe ale AȘM.

12 iunie 2022. De ziua AȘM, a fost inaugurată o impresionantă expoziție de fotografii intitulată „Academia de Științe prin obiectivul fotografului (1990–2008)”, cu imagini unicat realizate de fotograf Vladimir Colos în perioada activității sale la AȘM (1990–2008).

31 august 2020. La AȘM a avut loc Sesiunea de Lecturi academice, dedicată Sărbătorii Naționale „Limba Noastră cea Română” și deschiderii celei de-a IX-a ediții a Congresului Mondial al Eminescologilor [25]. Dr., ing. Dumitru-Dorin Prunariu, primul cosmonaut român, membru de onoare al Academiei Române, devenit în 2021 și membru de onoare al AȘM, a susținut online prelegerea *Despre cosmogonie, mit și știință în opera lui Mihai Eminescu*. În cadrul evenimentului a fost prezentată expoziția virtuală „Dumitru-Dorin Prunariu – primul român în cosmos” realizată de Institutul Cultural Român „Mihai Eminescu”.

5 februarie 2020. În colaborare cu Societatea Fizicienilor din Republica Moldova și Institutul de Inginerie Electronică și Nanotehnologii „D. Ghițu”, AȘM a organizat conferința națională „Știința, educația, cultura și arta: interferențe prin lumină”, cinstind memoria acad. Valeriu Canțer (05.02.1955 – 02.04.2017), în cadrul căreia a fost realizată și o expoziție de fotografii din arhiva lui Vladimir Colos ce reflectă viața și activitatea reputatului fizician Valeriu Canțer.

12 iunie 2019. În cadrul ședinței festive din 12 iunie 2019, Tudor Zbârnea, director general al MNAM, a susținut prelegerea *Muzeul Național de Artă al Moldovei – provocări și perspective de promovare a valorilor artistice naționale în context internațional*. Tudor Zbârnea și Emil Childescu, membri ai Academiei Europene pentru Științe și Arte, și-au inaugurat în sediul Academiei expozițiile de artă plastică drept confirmare a aspirațiilor comune pentru frumos ale artiștilor și savanților. Prin acest eveniment cultural de ziua Academiei s-a transmis un mesaj important societății cu referire la promovarea și internaționalizarea științei, culturii, artei, fără de care societatea contemporană riscă să se transforme într-una în exclusivitate consumatoristă. Amintim că în patrimoniul AȘM se află câteva capodopere semnate de maestrul Mihai Grecu, membru de onoare al AȘM (1992), și în această ordine de idei, expozițiile plasticienilor contemporani se percep ca semn al continuității artei.

Vom menționa că Sala Aurie a AȘM a găzduit expoziții de artă plastică ale dr. Iraidă Ciobanu („Veșnicia s-a născut la sat”, 31 august 2022 și 30 august 2020), dr. Natalia Procop (11 noiembrie 2019), Mihai Mungiu „Chișinăul în pastel” (în cadrul conferinței științifice internaționale „Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine”, 27–28 septembrie 2022).

Într-o strânsă și fructuoasă colaborare cu AȘM, Muzeul Orașului Chișinău a devenit gazda unor expoziții de pictură ale artiștilor plastici, dar și cercetători, inclusiv expoziția de pictură „La Chișinău viața va învinge” a dr. Natalia Procop în perioada 5–16 aprilie 2021 [26] ș.a. Albumul ilustrat *La Chișinău viața va învinge* de dr. Natalia Procop a fost donat Sălii de Lectură a AȘM. La 13 octombrie 2021, Muzeul Orașului Chișinău a organizat o expoziție de pictură dedicată aniversării a 585-a de la prima atestare documentară a orașului, cu proiectarea filmului-prelegere „Chișinăul care nu mai există decât în artă. Valentina Brâncoveanu și Mihai Mungiu”, autor dr. Natalia Procop (Program de Stat „Cultura promovării imaginii orașelor din Republica Moldova prin intermediul artei și mitopoeticii”, condus de dr. hab. Aliona Grati) [27]. Mai multe filme despre Chișinău elaborate în cadrul acestui proiect științific pot fi vizionate pe site-ul revistei „DIALOGICA” (<https://dialogica.asm.md/multimedia/>).

Din punct de vedere expozițional, anul calendaristic 2022 s-a încheiat cu o manifestare a studenților de la Universitatea Tehnică a Moldovei, Departamentul Urbanism și Design Urban al Facultății Urbanism și Arhitectură, anul III și IV de studii, deschizând noi orizonturi pentru expoziții științifice, de inovare, creativitate și artă.

În loc de concluzii. Știința servește păcii, oferind perspective de durată dezvoltării Republicii Moldova în familia europeană. Statutul de țară-candidat pentru aderarea la Uniunea Europeană oferă domeniului de cercetare și inovare din Republica Moldova o șansă de neprețuit pentru a eficientiza integrarea în Spațiul European de Cercetare, a beneficia de avantajele acestei integrări în vederea dezvoltării sustenabile a științei în țara noastră. Expozițiilor științifice și tematice, organizate de AȘM sau în parteneriat cu AȘM, le revine un rol semnificativ în dezvoltarea științei, promovarea rezultatelor cercetării pe plan național și internațional, mediatizarea rezultatelor în vederea conlucrării cu mediul de afaceri. Prin valoarea științifică, teoretică și aplicativă, expozițiile științifice organizate de Academia de Științe a Moldovei pun în evidență excelența, creativitatea, experiența, performanța, racordându-se la rigorile europene în domeniile cercetării și inovării.

BIBLIOGRAFIE

1. Condraticova Liliana. Realizările științifico-practice ale medicilor exprimă aspirația pentru pace și dezvoltare, [online] <https://asm.md/realizarile-stiintifico-practice-ale-medicilor-exprima-aspiratia-pentru-pace-si-dezvoltare> (consultat: 13.12.2023).
2. Condraticova Liliana. La AȘM a avut loc expoziția națională „Știința pentru pace și dezvoltare: creativitate, experiență, perspective”, [online] <https://asm.md/la-asm-avut-loc-expozitia-nationala-stiinta-pentru-pace-si-dezvoltare-creativitate-experienta>; [online] <https://www.privesc.eu/Arhiva/101091/Expozitia--Stiinta-pentru-pace-si-dezvoltare--creativitate--experienta--perspective-> (consultat: 13.12.2023).
3. https://www.youtube.com/watch?v=Bt-sFqoXxQw&ab_channel=IDSITV (consultat: 13.12.2023).
4. Condraticova Liliana. Expoziția „Noi, tineretul inventiv și creator” organizată la Academia de Științe a Moldovei de Ziua Științei, [online] https://old.asm.md/index.php?go=noutati_detalii&n=9062&new_language=0 (consultat: 13.12.2023).
5. Tofan Eugenia. Peste 400 de invenții și proiecte inovatoare sunt expuse virtual în cadrul celei de-a XVII-a ediții a Expoziției Internaționale Specializate „INFOINVENT”, [online] <https://asm.md/peste-400-de-inventii-si-proiecte-inovationale-sunt-expuse-virtual-cadrul-celei-de-xvii-editii> (consultat: 13.12.2023).
6. Expoziția „Infoinvent - 2021” – un nou record de distincții pentru cercetătorii USMF „Nicolae Testemițanu”, [online] <https://cercetare.usmf.md/ro/noutati/expozitia-infoinvent-2021-un-nou-record-de-distinctii-pentru-cercetatorii-usmf-nicolae> (consultat: 13.12.2023).
7. Condraticova Liliana. La Chișinău a avut loc Prima Expoziție Internațională de creativitate și inovație EXCELENT IDEA – 2022, [online] <https://asm.md/la-chisinau-avut-loc-prima-expozitie-internationala-de-creativitate-si-inovatie-excelent-idea-2022>; <https://excellentidea.ase.md/> (consultat: 13.12.2023).
8. Condraticova Liliana. În „Noaptea Cercetătorilor Europeni” știința a devenit pe înțelesul tuturor, în: *AKADEMOS*, nr. 3, 2022, pp. 15-16; Condraticova Liliana, *Noaptea Cercetătorilor Europeni – când știința devine pe înțelesul tuturor*, [online] <https://asm.md/noaptea-cercetatorilor-europeni-cand-stiinta-devine-pe-intelesul-tuturor> (consultat: 13.12.2023).
9. [online] https://www.youtube.com/watch?v=9A9jNfe-Xt4&t=14047s&ab_channel=NoapteaCercetatorilorEuropeni (consultat: 13.12.2023).
10. [online] https://www.youtube.com/watch?v=o2gG7xO61wc&feature=emb_logo&ab_channel=NoapteaCercetatorilorEuropeni (consultat: 13.12.2023).
11. Cojocar Svetlana, Condraticova Liliana, Virțan Lidia. *Noaptea Cercetătorilor Europeni – Modernight-2020 – marcată de Academia de Științe a Moldovei*, în: *AKADEMOS*, nr. 3, 2020, p. 9-10.
12. [online] <https://2020.noapteacercetatorilor.md/>; <https://2020.noapteacercetatorilor.md/science4society> (consultat 13.12.2023).
13. Condraticova Liliana. Academia de Științe a Moldovei a participat la Zilele Europei la Cahul, [online] https://old.asm.md/index.php?go=noutati_detalii&n=8906&new_language=0 (consultat 13.12.2023).
14. Condraticova Liliana. Academia de Științe a Moldovei a participat la celebrarea diversității și unității de Ziua Europei, [online] https://old.asm.md/index.php?go=noutati_detalii&n=8890&new_language=0 (consultat 13.12.2023).
15. [online] https://www.youtube.com/watch?v=ywnhsGNIsPU&ab_channel=IDSITV (consultat: 13.12.2023); Condraticova Liliana. *Prezentul și perspectivele patrimoniului cultural readuse pe agenda experților și cercetătorilor științifici*, [online] <https://asm.md/prezentul-si-perspectivele-patrimoniului-cultural-readuse-pe-agenda-expertilor-si-cercetatorilor>
16. [online] <https://www.youtube.com/watch?v=hxvojiDe1mA> (consultat: 13.12.2023).
17. [online] <https://dialogica.asm.md/multimedia/> (consultat: 13.12.2023).
18. Condraticova Liliana. Arhitectul Alexandru Bernardazzi – contribuții la estetica orașului Chișinău, [online] <https://asm.md/arhitectul-alexandru-bernardazzi-contributii-la-estetica-orasului-chisinau> (consultat: 13.12.2023).
19. [online] https://www.youtube.com/watch?v=civA5J0Y78U&ab_channel=IDSITV (consultat 13.12.2023).
20. Ziua internațională a femeilor cu activități în domeniul științei, [online] <https://asm.md/ziua-internationala-femeilor-cu-activitati-domeniul-stiintei> (consultat: 13.12.2023).
21. [online] https://www.youtube.com/watch?v=OdRDkSfeAR0&feature=youtu.be&ab_channel=IDSITV (consultat: 13.12.2023).
22. Eveniment online „Maria Bieșu – 85 de ani de la naștere”, [online] <https://asm.md/eveniment-online-maria-biesu-85-de-ani-de-la-nastere> (consultat: 13.12.2023).
23. Masa rotundă „Patrimoniul cultural al Republicii Moldova – Quo vadis?”, [online] https://old.asm.md/index.php?go=noutati_detalii&n=8993&new_language=0 (consultat: 13.12.2023).
24. Dumitran D. *Orașele Unirii – orașe ale memoriei*, București: DAR Publishing, 2019, 72 p. Catalog al expoziției vernisate în 3 octombrie 2019.
25. Tofan Eugenia. Dr. ing. Dumitru Dorin Prunariu, Primul cosmonaut roman, în premieră, cu o prelegere publică, la Academia de Științe a Moldovei, de Ziua Limbii Române, [online] <https://asm.md/dr-ing-dumitru-dorin-prunariu-primul-cosmonaut-roman-premiera-cu-o-prelegere-publica-la-academia-de> (consultat: 13.12.2023).
26. Roibu N. Artistul plastic Natalia Procop și-a expus lucrările la Muzeul de Istorie a orașului Chișinău, [online] <https://www.moldpres.md/news/2021/04/05/21002567> (consultat: 13.12.2023).
27. Condraticova Liliana. Orașul Chișinău în filme documentar-științifice, [online] <https://www.asm.md/orasul-chisinau-filme-documentar-stiintifice> (consultat: 13.12.2023).